

20.12.2006

Dnro 3933/4/05

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Esittelijäneuvos Eero Kallio

OIKEUDENKÄYNNIN SIIRTÄMINEN SYYTETTÄVÄN KOTIPAIKAN KÄRÄJÄOIKEUTEEN

1 KANTELU

Asianajaja A arvostelee 22.12.2005 eduskunnan oikeusasiamiehelle tekemässään kantelussa Kittilän piirin nimismiehen menettelyä, kun hän ei kesällä 2005 suostunut A:n esittämään pyyntöön siirtää pahoinpitelyasian syyteharkinta Keski-Uudenmaan kihlakunnan syyttäjäosastolle. Mahdollinen syyte olisi A:n mukaan ollut asianosaisten kustannuksiin nähden tarkoituksenmukaista käsitellä Tuusulan käräjäoikeudessa, koska syytetty asui Keravalla ja kaikki muutkin asianosaiset sekä kolme todistajaa asuivat Keravalla tai Helsingissä. Heidän matkustamisestaan Kittilässä pidettyyn Lapin käräjäoikeuden istuntoon aiheutui huomattavat kustannukset. A:n mukaan ehdotettu siirto olisi sopinut sekä käräjätuomarille että Keski-Uudenmaan kihlakunnan syyttäjäosastolle.

---

3 RATKAISU

3.1 Säännökset

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan syyte rikoksesta tutkitaan sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä rikos on tehty.

Samana pykälän 3 momentin mukaan syyte rikoksesta voidaan kuitenkin tutkia myös siinä tuomioistuimessa, jonka tuomiopiirissä syytettävä asuu tai vakinaisesti oleskelee, jos asian käsittely siinä katsotaan esitettävään selvitykseen, oikeudenkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin sekä muihin seikkoihin nähden soveliaaksi.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun 8 §:n mukaan tuomioistuin, jossa on vireillä virallisen syyttäjän tekemä rangaistusvaatimus, saa syyttäjän esityksestä erityisten syiden niin vaatiessa siirtää asian toiseen toimivaltaiseen tuomioistuimeen.

3.2

Syyttäjän menettely

Saadun selvityksen mukaan asian esitutkinta oli päätynyt 19.6.2005. Asianajaja A oli päämiehensä puolesta lähettänyt esitutkintaan 4.7.2005 päivätyn loppulausunnon, jossa hän oli pyytänyt syyteharkinnan suorittamista niin, että mahdollinen oikeudenkäynti, jos sellainen tulee, olisi joko Helsingin tai Tuusulan kärjäoikeudessa. A perusteli pyyntöään sillä, että asianosaiset olivat Helsingistä ja Keravalta ja jutun todistajat samoin pääkaupunkiseudulta tai sen liepeiltä. A totesi loppulausunnossaan vielä, että prosessiekonomisista syistä ei ole järkevää käsitellä juttua Pohjois-Suomessa, kun pelkästään oikeudenkäyntiin matkustavien lentoliput maksaisivat yhteensä tuhansia euroja.

Nimismies kertoo selvityksessään suorittaneensa asiassa syyteharkinnan viipymättä ja toimittaneensa 22.7.2005 haastehakemuksen Lapin kärjäoikeudelle. Hän oli sopinut kärjätuomarin kanssa pääkäsittelyn käsittelypäiväksi 7.11.2005.

Nimismies oli saanut 8.8.2005 päivätyn muistilapun, jossa oli kerrottu asianajotoimisto A:sta soitetun 2.8.2005 ja tiedustellun, "voiko tämän jutun laittaa syytesirtona etelään!" Lisäksi muistilapussa oli mainittu A:n puhelinnumero sekä kerrottu, että hän oli 4.7.2005 lähettänyt loppulausunnon, jossa pyytänyt samaa.

A:n väitteestä, jonka mukaan ehdotettu siirto olisi sopinut kärjätuomarille, nimismies toteaa selvityksessään, että hänellä ei ole sinänsä ollut mitään haluttomuutta asian siirtämiseen. Nimismiehen muistaman mukaan kesällä 2005 kärjätuomarin kanssa käydyssä keskustelussa ei tullut esiin mitään erityisiä syitä siirtoon. Tällöin sovittiin, että juttu käsitellään tekopaikan tuomioistuimessa. Nimismies kertoo varmistaneensa vielä ennen selvityksensä antamista 20.6.2006 kärjätuolla Kittilässä kärjätuomarilta muistavansa keskustelun oikein. Edelleen nimismies toteaa, että jos kärjäoikeuden taholtakin olisi esitetty siirtoa, olisi hän sen varmaan tehnyt. Nimismies katsoo menettelleensä tässä tapauksessa syyttäjänä kuten oli aikaisemmin kärjätuomarin kanssa sopinut eli vallitsevan tavan ja käytännön mukaan.

Kärjätuomari kertoi asian esittelijälle puhelimesta, että asianajaja A oli soittanut hänelle kesällä 2005 ja tuonut esiin siirtopyynnön ja sen perusteet. Kärjätuomari oli todennut, ettei hänellä ole mitään siirtoa vastaan ja että hän keskustelisi asiasta syyttäjän kanssa. Kärjätuomari kertoo keskustelleensa siirtomahdollisuudesta nimismiehen kanssa. Tuolloin havaittiin, että kaikki asianosaiset ja todistajat oli jo haastettu. Tämän vuoksi asiassa sovittiin, että haasteita ei ryhdytä enää tässä vaiheessa peruuttamaan ja siirtämään juttua etelään. Kärjätuomari totesi lisäksi, että tuomioistuin ei olisi voinut tehdä siirtoa ilman syyttäjän esitystä. Kärjätuomarin mukaan tällaiset siirrot ovat yleisesti ottaen olleet harvinaisia. Lapin kärjäoikeudessa on ollut vain yksi esillä olevaan säännökseen perustunut siirtotapaus.

Apulaisvaltakunnansyyttäjän mukaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun 1 §:n 3 momentissa mainituissa tilanteissa syyttäjän

tehtävänä on tehdä eräänlainen tarkoituksenmukaisuusharkinta siitä, mikä on sopivin tuomioistuin käsittelemään asian. Lopullinen päätösvalta siitä, onko tarkoituksenmukaisuusvaatimus täytynyt, on tuomioistuimella. Jotta tuomioistuin voi tutkia jutun syytettävän kotipaikan tuomioistuimessa, tuomioistuimen on katsottava asian käsittely esitettyyn selvitykseen, oikeudenkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin sekä muihin seikkoihin nähden soveliaaksi. Hallituksen esityksestä 40/1990 ilmenee, että harkinnassaan tuomioistuimen tulisi ottaa huomioon myös asianomistajan ja todistajien edut.

Tässä tapauksessa nimismiehellä olisi ollut mahdollisuus poiketa tekopaikan tuomioistuimesta ja siirtää asia asianajaja A:n pyynnöstä jo ennen haastehakemuksen jättämistä syytettävän kotipaikkakunnan syyttäjälle. Asianomistajan ja todistajien edut olisivat puoltaneet asian siirtämistä Keski-Uudenmaan kihlakunnan syyttäjäosastolle, jolloin mahdollinen oikeuskäsittely olisi tapahtunut Tuusulan käräjäoikeudessa.

Asian tultua vireille nimismies on kertomansa mukaan keskustellut siirrosta kärjätuomarin kanssa. Vireillä olevan jutun siirto tapahtuu syyttäjän esityksestä, mutta tuomioistuimen päätöksellä. Nimismies ei ollut keskustelun jälkeen esittänyt varsinaista pyyntöä tuomioistuimelle, vaan sopinut, että asia käsitellään tekopaikan tuomioistuimessa. Hän kertoi menetelleensä "vallitsevan tavan ja käytännön mukaan".

Apulaisvaltakunnansyyttäjä toteaa lausunnossaan, että yleisistä syyttäjistä annetun lain 1 §:ssä edellytetään syyttäjän toimenpiteiltä tasapuolisuutta, joutuisuutta ja taloudellisuutta. Tähän ja edellä mainittuihin oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain säännöksiin nähden nimismies ei apulaisvaltakunnansyyttäjän käsityksen mukaan menetellyt tässä asiassa oikeussäännösten edellyttämällä tavalla, koska oikeudenkäynnistä Kittilässä aiheutui huomattavia kuluja, jotka olisivat olleet jutun siirtämisellä vältettävissä. Vetoaminen vallitsevaan tapaan ja käytäntöön ei ole tässä tapauksessa asiallista, koska "vallitseva tapa" on vastoin lain tarkoitusta. Apulaisvaltakunnansyyttäjän mukaan huomattavaa on vielä, että erityisesti viime vuosina on kiinnitetty aikaisempaa tarkemmin huomiota oikeudenhoidosta aiheutuvien kustannusten vähentämiseen.

Omana käsityksenäni ilmoitan yhtyväni siihen, mitä apulaisvaltakunnansyyttäjä on lausunnossaan esittänyt. On sinänsä ymmärrettävää, ettei nimismies asiassa jo syyteharkinnan suoritettuaan ja kärjätuomarin kanssa neuvoteltuaan tehnyt enää esitystä asian siirtämisestä, koska kaikki asian osapuolet oli jo haastettu ja siirto olisi edellyttänyt muun muassa haasteiden peruuttamista. Nämä toimenpiteet olisi kuitenkin voitu suorittaa varsin pienellä vaivalla. A:n soitosta ja muistilapun saamisesta oli istuntopäivään aikaa vielä kolme kuukautta. Haasteet olisi saatu peruutetuksi ja todennäköisesti myös istuntopäivä täytetyksi uudella jutulla. Tekniset seikat eivät olisi tulleet asiassa ongelmaksi.

Asiaa voidaan kuitenkin tarkastella myös nimismiehen näkökulmasta. Hän oli paneutunut asiaan ja suorittanut syyteharkinnan sekä laatinnut haastehakemuksen. Syyteharkinta ja käräjäoikeudessa tehty työ huomioon ottaen asian siirtäminen ei nimismiehen näkökulmasta olisi enää tässä

vaiheessa ollutkaan välttämättä tarkoituksenmukaista. Siirtäminen olisi kuitenkin ollut mahdollista erityisten syiden niin vaatiessa. Tällaiset syyt olivat käsitykseni mukaan olemassa. Tässä tapauksessa asianosaiset eli syytetty ja hänen avustajansa, asianomistaja sekä kolme todistajaa joutuivat matkustamaan lähes tuhat kilometriä yhteen suuntaan Kittilän käräjäoikeuteen. Asian osapuolten ja todistajien kulujen ja vaivan säästäminen sekä koko oikeudenkäynnistä aiheutuvien kokonaiskustannusten välttäminen ovat niin merkittäviä seikkoja, että siirtäminen olisi tässä tapauksessa ollut oikea vaihtoehto.

Syyteharkinnan siirtäminen ja viimeistään siirtoesityksen tekeminen tuomioistuimelle asian ollessa haastehakemuksen jälkeen vireillä olisi tässä tapauksessa ollut perusoikeus- ja ihmisoikeusmyönteinen menettelytapa. Tällaisissa tilanteissa on kaikkien osapuolten kannalta ensiarvoisen tärkeää myös se, että siirtopyyntö tehdään syyttäjälle riittävän ajoissa ja että pyyntö sekä sen perusteet esitetään selkeästi.

Saatan edellä esitetyn käsitykseni vastaisen varalle nimismiehen tietoon.

4

LOPPUTOTEAMUS

Saatan käsitykseni syyteharkinnan siirtämisestä syytetyn kotipaikan syyttäjälle sekä siirtoesityksen tekemisestä syytetyn kotipaikan tuomioistuimeen nimismiehen tietoon. Käsittelyn siirtäminen olisi ollut tässä tapauksessa sekä syytetyn, asianomistajan että todistajien kannalta parempi menettelytapa. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestäni nimismiehen tietoon.